

DEČJE NARODNO STVARALAŠTVO

dr Kristina Planjanin-Simić,
Prof. strukovnih studija VŠSSOV Kikinda
2020/2021

UVOD

- Naziv ***folklor*** se u nauci različito tumači u svakodnevnom životu. On potiče od engleske reči *folklore* (što znači folk- narod i lore-znanje, veština, umeće).
- Ovaj termin se prvi put pojavio polovinom 19. veka, tačnije 1846. godine. Predložio ga je engleski arheolog Džon Toms kako bi označio usmeno narodno stvaralaštvo tj. narodnu mudrost, znanje, običaje i veštinu.

Folklorista je stručnjak koji se bavi izučavanjem folklor, dok je **folkloristika** nauka koja se bavi proučavanjem folklor.

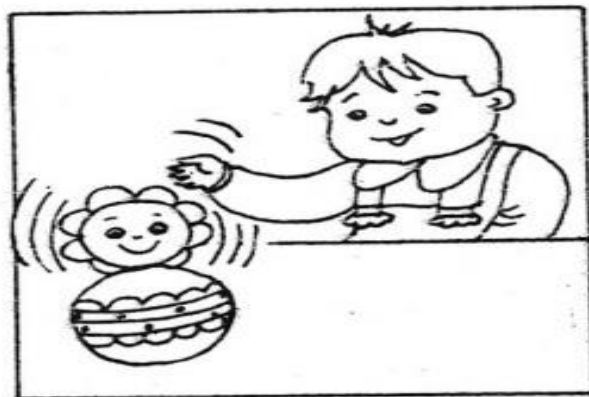
Definiciju folklor dali su i naši etnolozi: „Folklor je termin za narodnu umetnost koji obuhvata: književnost, igru, muziku, vajarstvo, ornamentiku i glumu.“ (dr. Mirko Barjaktarović). Pod folklorom se smatraju narodne sportske igre i ribolov. Folklorista mora da proučava i etnologiju da bi izvršio svoj zadatak.

- Razvojem etnologije izdvojila se posebna građa –FOLKLORISTIKA. Pokazalo se da je i obim izučavanja folkloristike preveliki, i da za neke oblasti zahteva posebnu spremu i stručnost.
- Iz folklor koji predstavlja kompleksno narodno stvaralaštvo izdvojena je građa povezana sa narodnom muzikom.
- Narodnu muziku čine :
- narodne pesme (popevke),
- muzički tradicionalni instrumenti
- tradicionalni plesovi
- svi oni elementi iz narodnih običaja predstavljajući nedeljivu celinu koju zovemo muzički folklor.

Muzički folklore čine :

- napevi (melodije) koje su u tesnoj vezi sa poezijom tj. vokalna muzika
- svirka na raznim muzičkim instrumentima
- tradicionalni plesovi/igre (igre u kolu).

U folkloristici, narodnoj književnosti i staroj etnografskoj literaturi često se pominju narodne umotvorine namenjene deci: pitalice, zagonetke, uspavanke, tašunjalke i razbrajalice, bez jasno naznačene razlike između FOLKLORA ZA DECU I DEČIJEG FOLKLORA

FOLKLOR ZA DECU

- Folklor za decu predstavljaju kreacije koje odrasli namenjuju deci u toku njihovog odrastanja. U tu grupu svakako spadaju :
- uspavanke,
- pesme uz igru sa detetom - poput tašunjalki (tapšalica) igre prstima deteta ili delovima tela i lica,
- cupkalica,
- puzaljki (lazalica),
- zagonetki,
- pitalica,
- brzalica itd.

FOLKLOR ZA DECU

- Folklor za decu predstavljaju kreacije koje odrasli namenjuju deci u toku njihovog odrastanja. U tu grupu svakako spadaju :
- uspavanke,
- pesme uz igru sa detetom - poput tašunjalki (tapšalica) igre prstima deteta ili delovima tela i lica,
- cupkalica,
- puzaljki (lazalica),
- zagonetki,
- pitalica,
- brzalica itd.

MUZIČKI PRIMER: Razigrani prsti

Taši, taši, tanana

PODELA MUZIČKOG FOLKLORA ZA DECU

- uspavanke
- pesme uz igru sa detetom.

Uspavanke

Najčešće pevaju majke ili bake, a ređe starije sestre. U uspavankama nailazimo na pojedine onomatopeje, obrasce uspavlivanja, dozivanje živih bića iz bliske okoline kao i na razna maštanja odraslih upućena detetu. Melodijska linija je jednostavna, ostvarena kao rezultat ponavljanja pojedinih intervala silaznog karaktera, odnosno čiste kvarte, velike i male terce.

Primer:

- Otuda svakako proizilazi i muzička forma sastavljena od jednog muzičkog jezgra koji se ponavlja tokom cele pesme.
- Zapravo, muzička forma je zasnovana na jednom melodijsko-ritmičkom motivu koji se takođe ponavlja uz određene varijacije.
- Ritam jasno proizilazi iz metričke strukture ovih napeva i karakterističan je za dečiji folklor.

IGRE SA PRSTIMA DETETA (DELOVIMA TELA), TAŠUNJALKE I CUPKALICE

- Nailazimo takođe i na igre sa elementima praktikovanim na dečijem licu, odnosno prstima deteta, odnosno rukom (rukama) deteta. Ove pesme najčešće se skandiraju, ređe su deklamativnog karaktera.
- U ovu grupu pesama spadaju i **tašunjalke i cupkalice**.
- Ovaj vid folklora za decu svakako da podstiče psihofizički razvoj deteta, a njihova česta prisutnost u dečijem folkloru može se objasniti činjenicom da su te pesme upravo preuzete od strane odraslih.

- Melodijska linija folklora za decu veoma je jednostavna i silabična koja se često završava skandiranjem uz nejasno intonirane tonove.
- Ova kategorija pesama jeste na putu nestanka jer se već nekoliko decenija ne praktikuju u većini srpskih naselja Vojvodine(Fracile).